

(3) Přednáška „Velikonoční imaginace“ – Dr. Rudolf Steiner, Dornach, 7. října 1923 (GA229)

Pokračujeme teď v pozorování běhu roku z perspektivy, kterou jsme začali včera a především. Především si připomeňme, že v době hluboké zimy se Země stává vůči kosmu v určitém smyslu uzavřenou bytostí. Dalo by se říci, že Země se během zimy stává zcela Zemí, její zemská podstata se soustřeďuje sama do sebe. V průběhu vrcholícího léta – abychom na vysvětlenou připojili tento protiklad – se Země odevzdává kosmu, stává se součástí kosmického života. A v mezidobích, na jaře a na podzim, vždy nastává něco mezi těmito krajními případy. To má pro celý život Země nejhlubší význam, jaký si lze vůbec představit. To, o čem teď budeme hovořit, se týká vždy té části Země, kde právě probíhá přechod od zimy k jaru.

Stejně jako v předchozích dnech těchto přednášek začneme od pozorování toho, co je hmotné. Zaměříme se nejdříve na to, co jsme v předchozích dnech označili za nejdůležitější pro zimní období – na usazeniny, které mají charakter solí. A z nich se nejdříve zaměříme na usazeniny vápence, které mají pro Zemi mimořádný význam. Tady v Dornachu jsme ze všech stran obklopeni kopci z jurského vápence, takže stačí vyjít ven a máte před sebou jako na dlani všechno, co vám teď budu popisovat.

Pro člověka, který pozoruje čistě zvnějšku, je vápenec prostě vápenec. Při vnějším pohledu také není žádný zvláštní rozdíl mezi tím, zda vápenec pozorujeme v zimě nebo na jaře. Je to ale jen zdánlivá shoda, která odpovídá bleší perspektivě, o níž jsme hovořili v minulé přednášce. Když totiž rozšíříme svou perspektivu dále do kosmu, začnou být zřejmé proměny, metamorfózy, ke kterým u vápence dochází v průběhu ročních období. Pak při pozorování vápence, této tak důležité usazeniny v zemské půdě, zjistíme jemný rozdíl mezi zimou a jarem – mezi zimním a jarním vápencem. Zimní vápenec je – tak by se to dalo vyjádřit – uvnitř v sobě spokojený. Poté, co všechno jsme už probírali, teď víme, že součástí všeho kolem nás je v určité formě i duše a duch. Můžeme si proto dovolit, hovořit o vápenci jako o něčem živém, co má duši. A můžeme proto říct, že zimní vápenec je spokojená bytost.

Pronikneme-li do této bytosti vápence intuitivním vnímáním, které je vysvětleno v mé knize „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“, zjistíme, že vápenec je prostoupen nejrozmanitějšími duchovními silami. Jedná se o elementární bytosti, které žijí pod povrchem Země. Jimi je vápenec prostoupen. Spokojenost vápence si můžeme představit asi jako spokojenost hlavy člověka, když

právě vyřešila důležitý problém a našla myšlenky, jež představují toto řešení. A protože vnímání prostřednictvím intuice v sobě zahrnuje i určité splnutí na pocitové úrovni, cítí člověk během zimního období ve vápencových útvech Země vnitřní uspokojení.

Když člověk plave pod vodou, je jasné, že všude okolo sebe vnímá vodu. Když se v zimním období člověk pohybuje duchovním způsobem uvnitř vápencových útvarů, vnímá všude okolo sebe uspokojení. To se projevuje tím, že zimní vápenec pronikají a prostupují živě proměnlivé duchovní útvary, které se projevují jako imaginace. Když se ale schyluje k jaru, a zejména když nadejde březen, začne toto vnitřní duchovní dění ve vápenci ustávat. Duchovní nitro vápence se dostává do určitého útlumu a pozbývá své dosavadní duchovní vlastnosti. Jak víme z předchozích výkladů, elementární bytosti totiž na jaře opouštějí vnitřek Země a začínají proudit vzhůru ke kosmu – jako by je Země vydechovala. Vápenec se tím stává jakoby vnitřně otupělý. Vrátime-li se ke srovnání s lidskou hlavou, vápenec se na jaře jeví jakoby méně myšlenkově bystrý, než byl v zimě. Ale – a to je zvláštní, ve vápenci naopak vzniká jakási vnitřní žádostivost a tím v něm vyvstává určité vlastní vnitřní oživení. Ve vápenci se víc a víc začíná projevovat jemný život. S postupujícím jarem je tento vnitřní život čím dál čilejší, a pak dále i směrem k létu, čím více rostlin vyráží ze země.

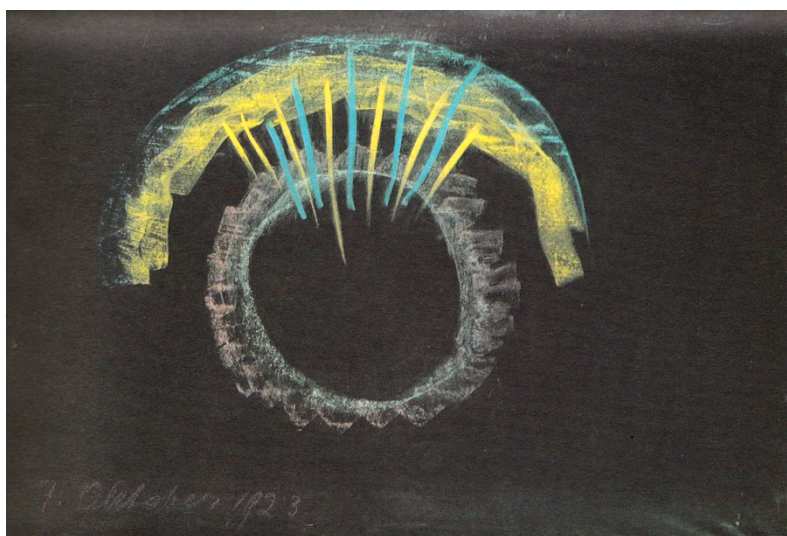
Tyto věci se samozřejmě neodehrávají na hrubé materiální úrovni, projevují se jemněji, intimněji, ale dějí se. Rostliny, které vyrůstají ze země, totiž spotřebovávají vodu a oxid uhličitý. Ty pak vápenec postrádá a tím dochází k jeho jakési vnitřní žádostivosti a k vnitřnímu oživení. Vápenec začíná uvnitř ožívat. Ale tím, že vnitřně ožívá, se vápenec stává ohromně přitažlivým pro ahrimanské bytosti. Ahrimanské bytosti si proto vždy na začátku jara vytvářejí naděje – a to i přesto, že si jinak vůči přírodě žádné zvláštní naděje nedělají. Ahrimanské bytosti totiž normálně působí na člověka a v člověku – působí v tom, co je v člověku, řekli bychom, živočišné. Ale když se blíží jaro a jarní vápenec začne být pro ahrimanské bytosti přitažlivý, získají dojem a dělají si naděje, že své dračí působení budou moci rozvíjet i v přírodě. A že tím, že jarní vápenec uvnitř ožívá, získávají možnost, přitáhnout z vesmíru astrální substanci, aby tento vnitřně oživující vápenec pronikla a stala se jeho duší. Takže na začátku března se pozorovateli přírody, který je vybaven mimosmyslovým vnímáním, naskýtá zvláštní divadlo: Naděje ahrimanských bytostí se v imaginacích prohánějí nad Zemí jakoby nad celým krajem vál duchovní vítr. Ahrimanské bytosti se tak ze všech sil snaží vyvolat pomyslný astrální déšť. Kdyby se to ahrimanským bytostem podařilo, tak alespoň tam, kde je vápenec, by se v létě Země změnila v živoucí bytost, která má duši. To je to, o čem se ahrimanské bytosti každé jaro pokoušejí – proměnit Zemi v živoucí bytost, která má duši. Takže pak třeba na podzim by Země cítila bolest, když by na ni někdo šlápnul.

Tato snaha, tato iluze, vzniká u ahrimanských bytostí každé jaro, a každé jaro přijde vniveč. Z lidského pohledu bychom si proto mohli říci: Když se to děje pořád dokola, tak už by ahrimanské bytosti mohly mít tolik rozumu, že si tyhle své naděje přestanou dělat. Jenže právě takto, jak by si to člověk představoval, to na světě není. Skutečnost je taková, že ahrimanské bytosti si každé jaro dělají naděje, že pomocí pomyslného astrálního deště přetvoří Zemi v živoucí bytost, vybavenou duší. A tyto jejich iluze jsou každý rok zmařeny.

Pro člověka ale tyto iluze nejsou zcela bez nebezpečí. Živíme se přece plodinami přírody, a ty rostou právě v tomto prostředí, které je naplněno nadějemi a iluzemi ahrimanských bytostí, o nichž právě hovoříme. Člověk je v podstatě naivní, když si myslí, že jí chléb, který obsahuje pouze rozemleté a upečené obilí. V tomto rozemletém a upečeném obilí jsou totiž obsaženy právě i iluze a naděje ahrimanských bytostí. Venku v přírodě jsou sice zmařeny, ale to v ahrimanských bytostech o to více podněcuje jejich touhu dosáhnout toho, co chtějí, tam, kde se už duše nachází – tedy v člověku. I když se to odehrává na velice jemné úrovni, člověk je každé jaro v ohrožení, že se stane obětí ahrimanských

bytostí. V tomto ohledu je člověk na jaře skutečně mnohem více než v jiných ročních obdobích vystaven působení veškerých ahrimanských sil v kosmu.

Obrátíme-li svůj pohled vzhůru, spatříme poněkud jiné dění. Když vzhledneme tam, kam na jaře proudí ze Země elementární bytosti, kde se pak propojují s oblačnými útvary, kde zaujmou aktivitu, která je podřízena planetárnímu životu, tam se setkáme s něčím jiným – a to obzvláště začátkem března, když tady dole se právě odehrává aktivita ahrimanských bytostí, o níž jsme právě hovořili. Sem nahoru proudí elementární bytosti. Takže to čistě duchovní, čehož život se ale odehrává ve hmotném prostředí v Zemi, se nyní přesouvá nahoru – do oblasti, kde je vodní pára, vzduch a teplo. A všechno, co se odehrává v těchto čile se pohybujících elementárních bytostech, je zde nahoře prostoupeno luciferskými bytostmi. Tak, jako si tady dole ahrimanské bytosti dělají naděje a iluze, tak si tam nahoře dělají naděje a iluze luciferské bytosti.

Obrázek 4 – sken originálního nákresu z přednášky

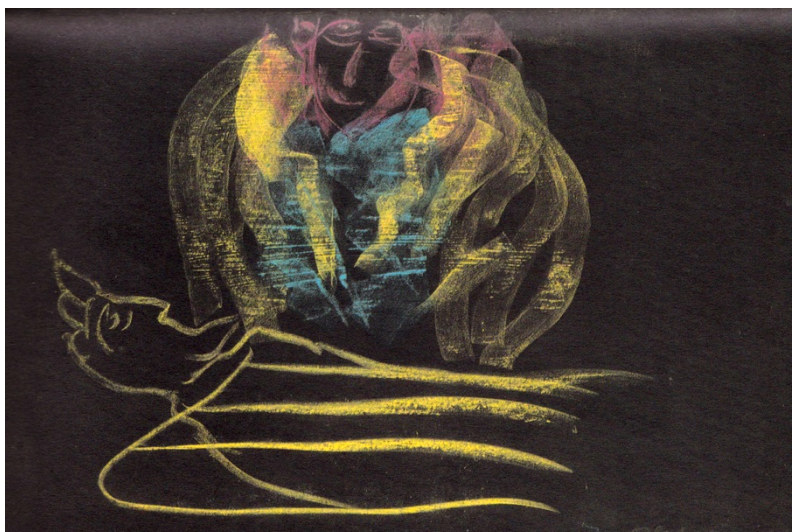
Když se přesněji podíváme na ahrimanské bytosti, zjistíme, že mají éterickou podstatu. Chtějí-li získat nadvládu nad Zemí, nemohou jinak než právě prostřednictvím vápence, ve kterém vyvstalo vnitřní oživení a žádostivost. Naopak luciferské bytosti mají zcela astrální podstatu. Prostupují a pronikají to, co vystoupalo nahoru a nyní vyvíjí svou aktivitu v hořejších elementech Země. Na jaře si dělají naději, že právě díky tomu, co začíná proudit ze Země vzhůru, budou moci svou astrální podstatu prostoupit éterickou podstatou. Chtějí tak vytvořit éterický obal Země, ve kterém by pak samy mohly přebývat jako v součásti své bytosti.

Můžeme tedy říci: Ahrimanské bytosti se snaží, doplnit Zemi o duši z astrální substance (na obrázku 4 vyznačeno červeně). Luciferské bytosti se snaží, doplnit do své astrální bytosti éterickou substancí (na obrázku 4 vyznačeno modře a žlutě).

O jakou éterickou substancí se luciferským bytostem jedná? Když na jaře začínají vyrážet rostliny, spotřebovávají oxid uhličitý, nabírají jej do sebe. A protože rostliny vyrůstají nad povrch Země, působí oxid uhličitý ve větší výšce než v zimě. Jinak řečeno oxid uhličitý se na jaře posouvá výše do oblasti, do které ze země vyrůstají rostliny. A tím je umožněno, aby luciferské bytosti začaly tento stoupající oxid uhličitý přitahovat o to více vzhůru. Víme, že ahrimanské bytosti se snaží vyvolat pomyslný astrální déšť, aby vápenec, ve kterém vyvstalo vnitřní oživení a žádostivost, doplnily o astrální substancí, a tedy o duši. Luciferské bytosti se naopak snaží vytahovat nahoru oxid uhličitý – chtějí dosáhnout toho, aby se oxid uhličitý jako by vypařil ze Země směrem vzhůru (na obrázku 4 vyznačeno modře). Kdyby se jim to povedlo, zmizela by na Zemi možnost dýchat. Luciferské bytosti by pak

vytáhly nahoru i něco z toho, co by zbylo po člověku, kdyby musel přestat dýchat – jeho éterickou podstatu, éterické tělo. To by nabraly do sebe a z čistě astrálních bytostí by se tím staly bytostmi astrálně-éterickými. Takže by dole na Zemi zlikvidovaly člověka i zvířectvo, a nahoře by vytvořily éterický obal Země, který by včlenily do své – jinak v podstatě andělské – bytosti. V březnu, zejména koncem března, se luciferské bytosti právě o toto snaží. Doufají, že se jim podaří přeměnit Zemi a všechno na ní v jemnou vnější slupku, obohacenou o éterickou podstatu člověka, tu včlenit do sebe, a stát se astrálně-éterickými bytostmi namísto čistě astrálních.

Kdyby se ahrimanským bytostem splnily jejich naděje, pak by lidstvo jako takové muselo postupně vymizet a stát se jakoby součástí Země. Přesně to je záměrem Ahrimana – udělat ze Země jedinou velkou živoucí bytost, jejíž součástí jsou i všichni lidé. Tedy aby Země i lidé byli propojeni v jednu velkou jednotnou bytost. Propojování s touto velkou zemskou bytostí by pro člověka znamenalo, že by se lidský organismus stále více podobal vápenci, ve kterém vyvstalo již zmiňované vnitřní oživení. Organismus člověka by stále více vápenatěl, procházel by metamorfózou a jeho vnější podoba by se změnila ve zkornatělou zatvrdlou postavu s jakýmsi netopýřími křídly a zvláště vypadající hlavou – vidíme to na obrázku 5. Takto proměněná lidská bytost by pak byla schopna se postupně stát článkem Země a naplnit tak ahrimanský cíl, aby ze Země a z lidí vznikla velká jednotná živoucí bytost.

Obrázek 5 – sken originálního nákresu z přednášky

Kdyby se naopak luciferským bytostem podařilo si přitáhnout éterickou podstatu, éterické tělo člověka, zhustily by se tím z nynější astrální bytosti na bytost astrálně-éterickou. Na éterické úrovni by vzniklo tělo podobné lidskému, které ale má jenom horní část, a to ještě pozměněnou, a vůbec nemá spodní část. Bylo by to tělo jakoby vytvořené ze zemských par, které končí hrudníkem (na obrázku 5 modře). Hlava by byla zdokonalena do ideálních rysů (na obrázku 5 červeně). Zvláštní na této postavě by bylo to, že by měla křídla. Ta by byla jakoby zrozená z oblaků (na obrázku 5 žlutě), byla by namířena dopředu a vytvářela by tím jakýsi zvětšený hrtan. Po stranách by křídla vytvářela uši a sluchové ústrojí, propojené s hrtanem.

To, co vzniká tady dole, jsem se pokusil znázornit v postavě Ahrimana, jak byl proveden v malbě v kupoli prvního Goetheana a jak je nyní vytvořen plasticky v dřevěném sousoší „Reprezentant lidstva“. Podobně byla v malbě v Goetheanu a nyní je v tomto dřevěném sousoší zachycena postava Lucifera, která by vznikla z par Země, z oblaků, a z éterické podstaty, éterického těla, člověka.

Tím ale jsou do samotného života Země vneseny oba extrémní případy, ke kterým by mohl dospět člověk: Na jedné straně to, čím by se člověk stal pod ahrimanským vlivem, kdyby do sebe nabral

vápenec, v němž vystalo vnitřní oživení, postupně se propojil se Zemí a stal se článkem veliké jednotné bytosti Země. Na druhé straně to, čím by se člověk stal, kdyby se luciferským bytostem podařilo, vytáhnout nahoru oxid uhličitý a tím na Zemi znemožnit dýchání. Fyzické lidstvo by vymizelo, éterická těla lidí by se stala součástí nyní čistě astrálních luciferských bytostí. Vidíme, že člověk se nachází mezi oběma těmito extrémy. A vidíme i to, že jak ahrimanské, tak luciferské bytosti chtějí zlikvidovat tu podobu lidstva, jakou má v současné době.

Opět tedy můžeme říci: Jsou to naděje a iluze luciferských bytostí. Když člověk zaměří duchovní pohled do dálek, nevnímá tam to, o čem se hovoří v jedné Shakespearově hře – hned velblouda, hned něco jiného. Obzvláště když začne březen, vnímá takový člověk svým duchovním pohledem v táhnoucích oblacích, jak se luciferské síly snaží okolo Země vytvořit svůj obal a odstranit ze Země lidstvo.

Ale i v tomto případě je to, v co doufají luciferské bytosti, z pohledu vnější přírody každým rokem zmařeno. Ale na člověka to přesto působí. Člověk je tedy v jarním období zprvu vystaven silným ahrimanským silám, a pak ještě i silám luciferských bytostí, a to až do léta i během něj.

Pro bytost člověka, jak se až do dneška vyvinula, platí, že tyto vlivy se projevují velice jemně, intimně. Povšimne si jich jenom ten, kdo má duchovní vnímavost a dokáže to, co se v průběhu roku odehrává v kosmu, vnitřně spoluprožívat. Ale v dřívějších dobách, ještě i v době pozdní Atlantidy, měly tyto vlivy značný význam. Tehdy byla například schopnost lidí plodit potomky vázána na běh roku. K početí mohlo dojít jenom na jaře, když začaly být aktivní síly, o kterých jsme hovořili. Děti se pak nemohly rodit nikdy jindy než na konci roku. Život Země a život lidí tehdy byly dobře propojeny.

Jedním z principů působení luciferských bytostí je, že se snaží všechno na Zemi rozvolňovat a v určitém smyslu osvobodovat. K takovému rozvolnění došlo vlivem luciferských bytostí i u tak pozemské a smyslově-materiální skutečnosti, jako je početí a následně narození potomků. To, že se dnes děti rodí kdykoliv během roku, v minulosti způsobily právě luciferské bytosti svou snahou, vytrhnout člověka z pozemských souvislostí. Plodit a rodit potomky kdykoliv v průběhu roku je jedním z výdobytků svobody nás lidí. A luciferské síly s tím mají hodně co dočinění. O dalších vlivech, které se uplatňují ještě dnes, budu mluvit příště. Vliv luciferských bytostí na rozmnožování lidí, který jsem právě charakterizoval, jsem vám teď vylíčil proto, abyste viděli, že se snaha luciferských bytostí, odpoutat člověka z pozemských souvislostí, v určitém ohledu splnila – pro nás lidi z toho dodnes vyplývá možnost, plodit a rodit své potomky kdykoliv během roku. Nebýt luciferských bytostí, rodili bychom se všichni jenom v zimě.

Na rozdíl od toho, ahrimanské bytosti nasazují veškeré své síly na to, aby člověka propojily se Zemí. Vliv luciferských sil, o kterém jsme právě hovořili a který způsobil rozvolnění početí a rození dětí, byl největší v dřívějších dobách. Nyní mají naopak ahrimanské bytosti šanci, že se i jim aspoň zčásti podaří dosáhnout toho, co chtějí. Snaží se totiž o to, aby se z člověka stal úplný materialista. Chtějí, aby se síly myšlení a citění člověka rozvinuly jen do té míry, kterou člověku poskytne potrava, prošlá jeho trávením. A tento vliv ahrimanských bytostí se uplatňuje obzvláště v naší době a bude víc a více sílit.

Když tedy pohlédneme do minulosti, dostaneme se k tomu, čeho tehdy dosáhly luciferské bytosti a co z toho dodnes zůstalo. Když se naopak zaměříme na další vývoj člověka a Země od nynějška do budoucnosti, uvidíme nebezpečí, kterému je lidstvo vystaveno vlivem ahrimanských bytostí. Jejich snaha, vytvořit z člověka článek Země coby jediné živoucí bytosti, jim nevyjde. Mohou ale dosáhnout toho, že člověk uvnitř sebe jakoby zatvrdne, zkostnatí, zmateriální, stane se jakoby mechanickým. Že myšlení a citění člověka budou jakoby propojené s látkami, přijatými z materiálního světa, budou jakoby automatické, a že nadto nebude člověk sám schopen myslet ani cítit nic víc.

Na věci, které jsem popisoval, měly luciferské bytosti v dřívější době, kdy člověk ještě neměl žádnou svobodu – abych tak řekl – přirozeně osvobozující vliv. Svoboda nevznikla z rozhodnutí člověka ani žádným jiným abstraktním způsobem, jak se to obvykle líčí. Ke vzniku svobody došlo tím, že záležitosti, předtím spjaté se Zemí a s přírodou, jako třeba početí a rození potomků, se z tohoto přírodního koloběhu vymanily. Právě z těchto věcí, původně propojených s děním na Zemi a v přírodě, jako by vyrašily první projevy svobody. Nová možnost, počít děti kdykoliv během roku, měla už v tehdejších dávných dobách na člověka značný vliv. Duši i ducha tehdejšího člověka prodchnul dosud nepoznaný pocit svobody. Tak se věci mají. Dění zde na Zemi je mnohem více propojeno s kosmem, než co bychom si dokázali nechat zdát.

Ale teď, když člověk povystoupil směrem ke svobodě, právě teď by měl člověk vycházející ze své svobody sprovodit ze světa hrozící nebezpečí, že jej Ahriman připoutá k tomu, co je pozemské. Toto nebezpečí je jednou z možností budoucího vývoje. Jenže do tohoto možného směřování vývoje zasáhla objektivní událost – mysterium Golgoty.

Mysterium Golgoty vstoupilo do pozemského dění jako jednorázová neopakovatelná událost. Pro člověka se ale z určitého úhlu pohledu mysterium Golgoty každý rok obnovuje. Pro toho, kdo vyvinul vnímavost pro to, jak se nahoře luciferské bytosti snaží udusit lidstvo ve výparech oxidu uhličitého, jak dole ahrimanské bytosti chtějí oživit vápencovou složku Země astrálním deštěm tak, že člověk by nejdříve zatvrdnul a zkostnatěl a pak by se stal jejím článkem, tedy pro člověka, který toto prohlédne, vyvstane uprostřed mezi těmito působeními Lucifera a Ahrimana postava Krista. Krista, jenž má u svých nohou Ahrimana a osvobozuje se od hmoty. Krista, který vyrůstá z ahrimanského působení, neohlíží se na ně, překonává je – tak jak to tady v Goetheanu máme malířsky i sochařsky ztvárněno. A tento vnímavý člověk také vidí, jak Kristus přemáhá i to, co by nahoře chtělo odtáhnout od Země právě jen hořejší část lidské bytosti. Hlava této vzpřímené postavy, jež vítězí nad Ahrimánem, má takovou fyziognomii, takový pohled a takový výraz tváře, které byly vydobyty zápasem se silami Lucifera, jenž by chtěl vytrhnout člověka od Země a nechat jej rozplýnout. Kristus, který vstoupil do prostředí Země a stahuje k Zemi luciferské síly – takto před námi vyvstává každým rokem na jaře.

Reprezentant lidstva (anthrowiki.at)

A takto si jej musíme představit: *Kristus, stojící na Zemi, o jejíž ovládnutí usiluje Ahriman, vítězí nad smrtí, vstávající z hrobu, pozvedající se jako ten, který vstal z mrtvých k proměnění se vyššími silami – k proměnění, jež nastane převedením luciferských sil do pozemské krásy Kristovy tváře.*

V podobě, kterou měl při zmrtvýchvstání, uprostřed mezi působeními Lucifera a Ahrimana, před námi vyvstává postava Krista. Vyvstává jako symbol Velikonoc – symbol, který se člověku jeví takto:

Kristus, který vstal z mrtvých, nad nímž nahoře se vznášejí luciferské mocnosti, pevně stojí na základech, tvořených ahrimanskými mocnostmi.

Tato vesmírná velikonoční imaginace před námi vyvstává podobně, jako před námi uprostřed zimy vyvstává Panna s dítětem coby vánoční imaginace a jako před námi na konci září vyvstává michaelská imaginace, kterou jsem vám přiblížil především. Z toho zároveň vidíte, jak bylo oprávněné, dát tomuto ztvárnění Krista právě takovou podobu, kterou jsme mu dali, neboť ta se zrodila z kosmického dění v průběhu roku. Na tomto zpodobení Krista není nic náhodného. Každý jeho pohled, každý rys ve tváři, každý splývající záhyb oděvu je třeba chápat tak, že tento obraz Krista je vzpřímen uprostřed mezi obrazy Lucifera a Ahrimana jako to, co by mělo v člověku během pozemského vývoje působit tak, aby obzvláště v době, kdy člověk může nejvíce propadnout luciferským a ahrimanským silám – tedy na jaře v době okolo Velikonoc – člověk dokázal právě těmto ahrimanským a luciferským silám odolat.

Opět platí to, co vidíme právě na tomto zpodobení Krista: Není možné dělat cokoliv náhodně v tom smyslu, jak to je v oblibě mezi dnešními umělci. Když člověk chce rozvinout v umění svou plnou svobodu, pak se otrocky, ahrimansky, neváže k materiálu ani k modelu, ale pozvedne se do duchovních výšin a z těchto duchovních výšin vytvoří svobodně to, co je možné takto vytvořit, protože jen v duchovních výšinách má svoboda možnost se uplatnit a rozvinout.

Pak to bude probíhat tak, že z modravě-nařevělého shluku par člověk vytvoří Luciferův hrudník, a z načervenalého útvaru, který se vynořuje z oblaků, vytvoří křídla, přecházející v hrtan a uši jakoby vytvarované právě z těchto oblaků. Aby tento propojený útvar křídel, hrtanu a uší současně vyvstal jako malířské znázornění toho, čím luciferské bytosti jsou coby astrální bytosti, a jakými astrálně-éterickými bytostmi se hrozí stát (vidíme to na obrázku 5).

Obrázek 5 – sken originálního nákresu z přednášky

Vždyť jen si živě představte tato Luciferova astrální křídla, která mají snahu, stát se astrálně-éterickými. Zjistíte, že tato křídla mají schopnost hmatat. A hmatají a působí všemi směry v dálkách vesmíru. Tím vyhmatávají a vycitují všechna tajemství vesmírných sil. Luciferské bytosti proto jsou v neustálém pohybu sem a tam skrze své okolí. Jejich křídla tím vytvářejí vlnité tvary a vyhmatávají

všechno to tajemné duchovní, spirituální, působení, které se ve vesmíru nachází. To, co vlněním svých křídel vyhmatají, prochází jejich sluchovým ústrojím a pokračuje do nitra těchto bytostí. Luciferská bytost tak skrze uši uchopuje, co vyhmatala svými křídly. Skrze hrtan, který je propojen se sluchovým ústrojím, to pak vysílá proměněné v tvůrčí slovo, jež působí a spřádá ve formách všeho živého.

Když se na takovou luciferskou bytost s propojenými útvary křídel, hrtanu a uší zaměříte, spatříte v ní bytost, která vyhmatavá tajemství vesmíru, prožívá tato vesmírná tajemství skrze ušní útvary, a vyslovuje tato vesmírná tajemství v podobě tvůrčího slova hrtanem, který je spojen do jednoho celku s křídly a s ušima.

Takto byl Lucifer malířsky ztvárněn nahoře v kupoli Goetheana, a tak bude sochařsky ztvárněn v sousoší, jež má, jež by mělo tvořit centrum našeho Goetheana. A tak by mělo právě v tomto středu Goetheana stát v jistém smyslu tajemství Velikonoc. Do tohoto stavu, řekl bych, tato věc zatím pokročila. Chceme-li se na to podívat ještě více do hloubky, bude toto téma vyžadovat ještě určité doplnění. Všechno, oč se tu jedná v podobě hrozících luciferských a ahrimanských sil, vlastně představuje vnitřní podstatu přírodních sil. Představuje to tendence, kterou mají přírodní síly od jara k létu, a proti nimž se staví jako uzdravující síla léčivý princip, vyzařující z Krista. Ale živoucí pocit z toho všeho získáme teprve tehdy, pokud to, co jsem zde popsal, bude zpodobněno i architektonicky a plasticky, a pokud se to pak s touto kulisou podaří ztvárnit i formou živého dramatického děje, ve kterém by vystupovali dva hlavní aktéři – člověk a Rafael.

Bylo by třeba, aby se v prostoru, vytvořeném tímto sousoším a touto architekturou, odehrála jakási mysterijní hra, jejíž hlavní aktéři budou člověk a Rafael. Rafael by měl merkurskou hůl a vše ostatní, co s merkurskou holí souvisí. V živém umění má všechno podpůrný účinek. Stejně tak asi neexistuje plastika ani architektura, jež v sobě nese kosmickou pravdu, a jež by nepodporovala umělecké dění v prostoru, který je touto plastikou a touto architekturou tvořen. A právě o Velikonocích by tato plastika a tato architektura obzvláště podporovala mysterijní hru, ve které by člověk byl učen Rafaelem. Rafael by jej učil o tom, jak luciferské a ahrimanské síly činí člověka nemocným, a jak může Rafaelova síla navést člověka k tomu, aby dokázal rozpoznat a prohlédnout uzdravující princip, velkou vesmírnou terapii, která žije v Kristově principu. A pokud by se to podařilo uskutečnit – a Goetheanum je k tomu předurčeno – pak by z toho kromě jiného vyplynulo například i sdělení, že všechno to tajemné luciferské a ahrimanské, co působí v člověku, dosahuje určitého vrcholu právě v době Velikonoc.

Když studujeme působení ahrimanských sil ve vápenci, u kterého na jaře dochází k vnitřnímu oživení a k žádostivosti, přitáhnout do sebe z vesmíru astrální substanci, rozpoznáváme ve všem, co má charakter solí, léčivé síly. Na hrubé úrovni nepoznáme žádný rozdíl, ale v léčebných účincích ano. Když například zkoumáme, jak se projevuje působení ahrimanských bytostí v usazeninách, které mají charakter solí, poznáme přitom i léčivé účinky takovýchto usazenin. Neboť když v jednom ročním období je něco prostoupeno ahrimanským působením, pak se to v jiném období promění tak, že to nabývá léčivých sil – budeme se tomu podrobněji věnovat v příští přednášce. Když se totiž dozvídáme, co se tajemně odehrává ve výtvorech přírody a jak v nich působí nehmotné přírodní bytosti, naučíme se rozpoznat i jejich léčivé síly. Stejně se to má i s působením luciferských sil. Když studujeme jejich působení, rozpoznáme v látkách, které se vypařují a stoupají vzhůru, jejich léčivé síly. Zejména zjistíme, jaká léčivá síla se skrývá v tom, co je činné v oxidu uhličitém. Jak už víme z vánoční imaginace, tak voda a to, co s vodou souvisí, má merkuriální, rtuťový, charakter. Podobně oxid uhličitý a to, co s ním souvisí, má sirný, sulfurický, fosforový, charakter.

Oxid uhličitý, který by se skládal pouze z jednoho atomu uhlíku a dvou atomů kyslíku – jak říkají chemikové, takový oxid uhličitý neexistuje. V oxidu uhličitém, jenž je obsažen i ve vzduchu, který

vydechujeme, je i něco fosforného, sulfurického. Říkáme-li, že oxid uhličitý, CO₂, se skládá z jednoho atomu uhlíku a dvou atomů kyslíku, je to jenom abstrakce, něco, co vzniká v člověku jako výtvar jeho rozumu. Ve skutečnosti nikde neexistuje oxid uhličitý, který by neobsahoval – mohu-li to takto vyjádřit – v neobyčejném zředění i něco fosforného, sulfurického. A o toto fosforné, sulfurické něco, obsažené ve výparech, stoupajících od Země vzhůru, o to se jedná luciferským bytostem. A ve zvláštním vyrovnání, k němuž dochází mezi sulfurickým, jež nabývá astrální charakter, a vápencem, který vnitřně ožívá, se pak projevují síly, ve kterých můžeme rozpoznat léčivé účinky.

Velikonoční mysterijní hra, o které jsem před chvílí mluvil, by mezi mnohým jiným, co je spjato s tajemstvím Velikonoc, mohla vyvrcholit znázorněním rozličných léčivých působení během roku, která se sdělují těm, kdo je chtějí slyšet. Hra by je znázornila bezprostředně živoucím, umělecko-religiózním způsobem, a to díky tomu, že by se odehrávala v sochařsky a malířsky ztvárněném prostředí. Děj hry by byl korunován tím, že by byl jakoby zasazen do kosmických souvislostí, které nastávají v průběhu celého roku. Velikonoční konání by tím bylo doplněno o něco, co lze vyjádřit následujícími slovy: *Cítíme působení vesmírného léčitele, který chtěl odstranit následky toho velikého zla, jež panuje v pozemském světě.* Neboť, jak jsem to už častěji líčil, Kristus je tím velkým léčitelem ve vývoji lidstva. Toto by bylo pocítováno. A všechnu moudrost o kosmických léčivých účincích, kterou bychom my lidé mohli nabýt, bychom mu přinesli jako pomyslnou oběť na velikonoční oltář – stalo by se to novou dimenzí mysteria Velikonoc. Aby k tomu mohlo dojít, museli bychom velikonoční konání uspořádat a vnímat jako přirozenou součást kosmického dění v průběhu roku.

To, co před člověkem vyvstává jako mohutná imaginace v době Michaela a v době Vánoc, jsem vám zatím mohl přiblížit pouze v obrazech – byť to nebylo vše a dojdeme ještě k dalším poznáním. Na rozdíl od toho imaginace, která vyvstává z tajemství Velikonoc, ta je jiná. Zde totiž oproti víceméně přírodnímu působení duchovních bytostí vyvstává vyšší duchovní život, který se může rozvíjet ve spojení s blízkostí Krista. V této velikonoční imaginaci jsem vám proto mohl znázornit něco, co zde na Zemi může vést k bezprostřednímu velikonočnímu konání. Něco, oč zde na Zemi je třeba s pokornou úctou pečovat: Uzdravující, léčivé, síly Krista, a současně poznání ahrimanských a luciferských sil, které poškozují lidský organismus. Ahriman vede člověka ke zkostnatění a ztvrdnutí, Lucifer chce člověka rozpustit a vznést do kosmu. Obojí tyto síly člověku ubližují a způsobují nemoci.

Všechno, co je v této oblasti možné – abych tak řekl – se naučit pod vlivem velkého učitele Rafaela, který má v křesťanském pojetí jméno Merkur a nese merkurskou hůl, všechno to, co se lze v této oblasti od velkého učitele Rafaela naučit, může dojít důstojného naplnění jenom tak, že to zahrneme do tajů, které skrývá velikonoční konání. Nicméně velikonoční konání může obsáhnout ještě mnoho jiného – vrátíme se k tomu někdy příště.

----- KONEC -----

[Veřejně dostupný originální text přednášky](#) Dr. Steinera přeložila [Odysea poznání](#).

Poznámky k překladu:

ⁱ Asi i proto je sousoší „Reprezentant lidstva“ vytvořeno z jilmového dřeva, neboť to má spojitost se silami Merkura.